

Az Alkotmánybíróság döntésének tájékoztató jelleggel közzétett, nem hivatalos szövege. A hivatalos közzétételre a Magyar Közlönyben, illetve az Alkotmánybíróság Határozatai című hivatalos lapban kerül sor.

IV/1594/2023.

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

végzést:

1. Az Alkotmánybíróság a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 195. § (1) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására és alkalmazási tilalom kimondására irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.
2. Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.V.20.973/2022/7. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

Indokolás

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Balczó Gábor ügyvéd) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése és a 27. §-a alapján kezdeményezte az Alkotmánybíróság eljárását.
- [2] 1.1. A panasz alapjául szolgáló ügy tényállása szerint az indítványozó, a peres eljárásban későbbi felperes tulajdonában álló ingatlanra – hitelszerződésből eredő követelés biztosítékeként – jelzálogot alapítottak. A szerződés további biztosítékaul szolgált egy másik, a későbbi perben II. rendű alperes tulajdonában álló ingatlan is. A szerződő felek a hitelszerződést többször módosították; a hitelkeretet megemelték, valamint a jelzálogot az indítványozó tulajdonában álló további ingatlanra is kiterjesztették. Az indítványozó és a zálogjogosult bank között készfizető kezességi szerződés jött létre, amely alapján az indítványozó az adós valamennyi tőke- és kamattartozását kiegyenlítette oly módon, hogy a követelést az adós számlájára utalta, aki így ki tudta egyenlíteni azokat. A bank a hitelszerződésből eredő követelést az indítványozóra engedményezte.
- [3] Az indítványozó részéről indított korábbi – jelzáloggal biztosított követelés túrására kötelezés iránt előterjesztett – keresetében, (amely alapul fekvő perbeli kereseti kérelem tárgya is) a Fővárosi Törvényszék arra kötelezte az alperest, hogy a felperes indítványozó, mint zálogjogosult a per tárgyát képező ingatlanból kielégítést nyerjen.

Ezzel szemben benyújtott alperesi fellebbezés útján az eljáró Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú döntést hatályon kívül helyezte és a bíróságot új eljárásra utasította.

- [4] 1.2. Az indítványozó jelen ügy alapját képező keresetében elsődlegesen tehát az alperesi ingatlanból kívánt kielégítést nyerni.
- [5] A megismételt – alkotmányjogi panasszal támadott – elsőfokú eljárás során az eljáró Fővárosi Törvényszék 23.P.20.187/2021/34. számú döntésével az I. rendű alperest annak tűrésére kötelezte, hogy a felperes indítványozó, mint zálogjogosult az alperesi ingatlanból meghatározott összegig kielégítést nyerjen, ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Ítéletének indokolásában utalt a bíróság arra, hogy – az alperesi indokokkal szemben – a felperes indítványozó által az adós bankszámlájára utalt összeg szempontjából nincs adat arra vonatkozólag, hogy az más jogviszonyból eredően fennállt tartozás megfizetését (is) magában foglalta volna. Tehát a felperes indítványozó az adós és a hitelező bank között fennálló szerződés és az alperesi ingatlant terhelő jelzálogjoggal biztosított tartozást teljesítette kezesként. Azzal, hogy az indítványozó felperes az adós számlájára utalta az említett összeget, olyan helyzetbe hozta az adóst, hogy az teljesíteni tudjon. Ezáltal a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 276. § (1) bekezdése alapján a felperes indítványozóra szálltak át a megfizetett összeg mértékéig a követelések és az ezt biztosító, kezességvállalást megelőzően keletkezett jogok.
- [6] 1.3. A felek fellebbezése folytán eljáró Fővárosi Ítéltábla, mint másodfokú bíróság az indítványozó felperes keresetét teljes egészében elutasította a 9.Pf.20.889/2021/3/II. számú ítéletével, valamint az elsőfokú ítélet fellebbezett rendelkezéseit részben megváltoztatta. Az Ítéltábla előadta döntésében, hogy a régi Ptk. 276. § (1) bekezdése kizárólag a kezesi teljesítéshez fűzi azt a jogkövetkezményt, hogy annak erejéig a követelés, az azt biztosító zálogjoggal együtt a kezesre szálljon át. Egyetértett az elsőfokon eljáró bíróság azon megállapításával, miszerint a kezesi teljesítés nem kizárólag a jogosult részére történő fizetéssel történhet, azonban nem értett egyet azzal, hogy a kezes önmagában úgy is eleget tehet kötelezettségének, ha az adóst olyan helyzetbe hozza, amivel az teljesíteni tud. A Fővárosi Ítéltábla szerint a kezesség joghatályos teljesítéséhez elengedhetetlen és kétséget kizáróan bizonyítandó az a tény, hogy a felperes indítványozó az adós helyett, kezesként teljesített, nem elegendő tehát csupán az adós teljesítő képességének biztosítása. Megállapította továbbá, hogy az elsőfok tévesen értékelt a bizonyítékokat az okiratokkal, továbbá a felek levélváltásával kapcsolatban, amelyekkel a kezesi teljesítés megalapozható lett volna. Ugyan a felperes indítványozó által utalt összeget a hitelező bank az adós tartozására számolta el, az azonban nem bizonyítható, hogy azt a felperes indítványozó milyen minőségében utalta el. A kezesi joghatály bizonyítása a felperes indítványozót terhelte volna, az az okiratok és az egyéb bizonyítékok alapján önmagában viszont nem volt megállapítható.

- [7] 1.4. A felperes indítványozói felülvizsgálati kérelem útján a Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta. Az elsődlegesen anyagi jogsértésre alapított kérelem lényegileg azt hangsúlyozta, hogy a kezesi teljesítés nem kizárólag a jogosult részére történő fizetéssel valósulhat meg.
- [8] A Kúria döntésében a másodfokú bírósággal egyetértésben hangsúlyozta, hogy a kezesség joghatályos teljesítéshez elengedhetetlen a felperes kétséget kizáró bizonyítása arra vonatkozólag, hogy az adós helyett, kezesként teljesített, ami alapul fekvő ügyben viszont nem történt meg kellő bizonyítottsággal. A Kúria továbbá kifejtette, hogy a másodfokú bíróság a bizonyítékok mérlegelését elvégezte és azokból nem is lehet más, a jogerős ítéletben foglaltaktól eltérő következtetésre jutni. Az utalás jogcímének, a pénzösszeg rendeltetésének feltüntetése hiányában a rendelkezésre álló adatok (többek között a közjegyzői okirat) nem bizonyítják, hogy a felperes indítványozó a pénzösszeg átutalásával kezesként az adós hitelszerződés nem teljesítéséből eredő tartozását teljesítette. A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 195. § (1) bekezdése alapján mindez csak azt bizonyítja, hogy a közjegyzői okiratban foglalt nyilatkozatot a bank megtette, tehát a felperes indítványozó a szóban forgó összeget megfizette, és azt a bank a hitelszerződésből eredő tartozására számolta el.
- [9] 2. Az indítványozó ezt követően alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, amelyben a régi Pp. 195. § (1) bekezdése, a Fővárosi Ítéltábla 9.Pf.20.889/2021/3/II. számú ítélete, továbbá a Kúria Pfv.V.20.973/2022/7. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte, mert véleménye szerint azok sértik az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdését, a XIII. cikkét, a XV. cikk (1) bekezdését, továbbá a XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdését. Kérte továbbá a támadott jogszabályhely alkalmazásának kizárását az ügyében.
- [10] 2.1. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában és annak kiegészítésében – lényegileg a bírósági eljárások során előadottakat megismételve – kifejtette, hogy a bírósági döntésekben az eljárás tisztességének, mint alapelvnek sérelme, valamint a régi Pp. 195. § (1) bekezdésének jogsértő értelmezése történt, így jutottak téves döntésre az ügyében.
- [11] Álláspontja szerint a törvény értelmezéséből nem következik és ezáltal nem kötelező a jogosultnak a kezes külön felszólítása annak teljesítéséhez, elegendő ha azt a kötelezett teszi meg. Utalt arra, hogy a régi Ptk. dispozitív szabályai alapján a jogosult által meghatározott egyéb módon is sor kerülhet a teljesítésre. Ahogy ez az alapul fekvő ügyben is történt, a kezes a kötelezettet olyan helyzetbe hozta, hogy az teljesíteni tudjon. Véleménye alapján az, hogy bejegyezték a zálogjogát az ingatlan-nyilvántartásba, egyértelmű okirati bizonyíték arra, hogy kezes volt és ebben a minőségében teljesített. A bíróságok tehát azzal, hogy nem fogadták el kezesként történő teljesítését, megsértették az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt

tisztességes bírósági eljáráshoz való alapjogát és ezáltal a XIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tulajdonhoz való jogát is. Ezen álláspontját különböző kúriai elvi döntésekkel és az általa hivatkozott joggyakorlattal igyekezett alátámasztani.

- [12] A Kúria szerinte alaptörvény-ellenes megállapítást tett, amikor is a közjegyzői okiratban foglaltakat nem fogadta el megfelelő igazolásként a kezesi teljesítésre. Továbbá az indokolási kötelezettségének sem tett eleget, miután „egy mondattal elintézte” miért nem alkalmas a közjegyzői okirat a kezesi joghatály igazolására. Ez a jogbiztonság követelményét hivatott biztosítani és garanciális jellegű alkotmányos követelmény, amelyet azonban nem vettek figyelembe és nem teljesítettek.
- [13] A közjegyzői okirattal kapcsolatban megjegyezte még, hogy mint közokirat hitelesen tanúsítja többek között a nyilatkozat tartalmát is, vagyis jelen esetben, a hitelező bank képviselőjében eljáró személy nyilatkozata szerint azt, hogy az indítványozó kezesként teljesített és tőle, mint készfizető kezesről fogadták el az utalt összeget. Miután a törvény alapján – álláspontja szerint – az a hitelező által elfogadásra került, visszakövetelni sem tudja, ezáltal nem tudta vagyoni igényét érvényesíteni. Mindezek által az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tulajdonhoz való joga is sérült.
- [14] A bíróságok döntései és azok indokolása által az indítványozó hivatkozása szerint elesett a hatékony bírói jogvédelemtől, ugyanis nem kerültek megfelelő vizsgálat alá a bizonyítékok és azok összevetése sem történt meg az irányadó jogi normákkal, így a döntések felületesek és súlyosan sértik az Alaptörvényt. E körben utalt szintén az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes bírósági eljáráshoz való jogból levezethető hatékony jogvédelem érvényesülése. Hivatkozott az Alkotmánybíróság állandó gyakorlatára is, miszerint ezen alapjoggal függ össze a határozat indokainak teljes bemutatása, illetve a határozat alapjául szolgáló iratok és bizonyítékok megismerésének lehetősége is, továbbá utalt arra is, hogy a tisztességes eljárás követelményének a jogorvoslatok során is érvényesülnie kell.
- [15] Az eljárások során tehát a szintén a tisztességes bírósági eljárás részkövetelményét képező fegyverek egyenlőségének elve sem érvényesült. A bíróságoknak kötelező lett volna felhívniuk a figyelmét a legalább minimálisan szükséges tények bizonyításával kapcsolatos esetleges hiányosságára vagy eltérő értelmezésére, hogy ne csak a formális bizonyítás érvényesüljön, hanem objektív észszerű indokok mentén az Alaptörvény XXVIII. cikkében foglaltaknak megfelelően történjen az ítélezés.
- [16] Utalt végezetül arra, hogy másodlagos, közvetett helytállási kötelezettsége ellenére került abba a helyzetbe, hogy a teljesítésével ő maga hátrányosabb helyzetbe került, mint az elsődlegesen felelős adós.
- [17] 3. Az Abtv. 56. § (1)–(2) bekezdései alapján az Alkotmánybíróság elsőként azt vizsgálta, hogy az indítvány megfelel-e az alkotmányjogi panaszok befogadhatóságára vonatkozó kritériumoknak.

- [18] 3.1. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerint az alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az indítványozó alkotmányjogi panaszát határidőben nyújtotta be.
- [19] 3.2. Az indítvány a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdésében előírt feltételeinek – az Abtv. 27. §-a szerinti panasz az alábbiak szerint – megfelel. Az indítvány az Alkotmánybíróság hatáskörére és az indítványozó jogosultságára vonatkozó hivatkozást tartalmaz, megjelöli az Alaptörvény megsértett rendelkezését, illetve a sérelmezett bírói döntéseket, indokolja azok Alaptörvénybe ütközését és kifejezetten kéri a megsemmisítésüket.
- [20] Az Alkotmánybíróság ugyanakkor megállapítja, hogy az indítványozó hivatkozott az Abtv. 26. § (1) bekezdésére alapított panaszában a régi Pp. 195. § (1) bekezdése alaptörvény-ellenessége és alkalmazása kizárására, ugyanakkor ezzel kapcsolatosan az indítványozó semmilyen indokolást nem adott elő, így nem teljesítette az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében foglalt határozott kérelem követelményét, ezért az Alkotmánybíróság a továbbiakban csak az Abtv. 27. § szerinti panaszt vizsgálta.
- [21] Az indítványozó panaszában hivatkozott az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésének sérelmére. Az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében azonban az Alaptörvény I. cikke az állam kötelezettségeit határozza meg az alapjogok védelme és biztosítása érdekében, és nem tartalmaz Alaptörvényben biztosított jogot, így közvetlenül e rendelkezés vonatkozásában nincs helye alkotmányjogi panasznak {lásd hasonlóan például: 3231/2014. (IX. 22.) AB végzés, Indokolás [8]}.
- [22] 3.3. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján a továbbiakban azt vizsgálta meg, hogy az alkotmányjogi panasz az Abtv. 27. §-ában és az Abtv. 29. §-ában foglalt tartalmi feltételeket kimeríti-e.
- [23] 3.3.1. Az egyedi ügyben való érintettség megállapítható, mivel az indítványozó a panasszal támadott ügyekben – megismételt peres eljárás során – felperes, majd a felülvizsgálati eljárást kezdeményező fél volt.
- [24] 3.3.2. Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság tartalmi feltételeként határozza meg, hogy az – egyéb törvényi feltételeknek megfelelő – alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazzon vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {lásd például: 21/2016. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [20]; 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]}. A feltételek meglétének a vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [25] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó elsősorban azért fordult az Alkotmánybírósághoz, mert megalapozatlannak, tévesnek és jogszabálysértőnek

tartja az ügyében hozott bírósági döntéseket. A panasz így valójában a támadott ítélet – közvetve az alapügyben hozott bírósági döntések – ismételt felülbírálatára irányul. Jelen ügyben is emlékeztetni szükséges azonban arra, hogy a „bírói döntés elleni alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének” {3107/2016. (V. 24.) AB végzés, Indokolás [35]}.

- [26] Az Alkotmánybíróság a bírói döntéssel szemben benyújtott alkotmányjogi panasz intézményén keresztül is az Alaptörvényt és az abban elismert jogokat oltalmazza {erről lásd elsőként: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]}. Vagyis az Alkotmánybíróság a bírói döntések felülvizsgálata során is az Alaptörvényben elismert alapjogi követelményrendszer tényleges érvényesülését garantálja. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint nem vizsgálja, hogy a bírói döntés indoklásában megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e ezeket a bizonyítékokat és érveket, a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás, valamint az abból levont következtetés megalapozott-e, mint ahogy azt sem vizsgálja az Alkotmánybíróság, hogy a bíróságok jogértelmezése helyesen illeszkedik-e a jogági dogmatika általánosan elfogadott szabályaihoz {elsőként lásd: 3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]; a legutóbbi gyakorlatból lásd például: 3427/2020. (XI. 26.) AB végzés, Indokolás [12]}.
- [27] „A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, mely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható. Sem a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga [...] nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti szuperbíróság szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el. [...] A bíró bármely ténybeli vagy jogi tévedése nem teszi automatikusan tisztességtelenné az egész eljárást, mivel az ilyen tévedések teljesen soha nem küszöbölhetők ki, azokat az igazságszolgáltatás ma ismert rendszere magában hordozza.” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]–[15]}
- [28] Az Alkotmánybíróság továbbá utal állandó gyakorlatára is, miszerint az Alaptörvény 24. cikkének (1) bekezdése alapján az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. A (2) bekezdés d) pontja értelmében alkotmányjogi panasz alapján felülvizsgálja a bírói döntésnek az Alaptörvénnyel való összhangját. Az alkotmányjogi panasz jellegének megfelelően a testület hatáskörébe a bírói döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik. Ebből következően az alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének, azaz ez a

jogvédelem nem jelenti a rendes bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának általános felülvizsgálatát, aminek következtében az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna. A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki, ami nem adhat alapot számára minden olyan esetben történő beavatkozásra, amikor vélt vagy esetleg valós jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor {3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]}. Ebből következően a bírói döntés alaptörvény-ellenességének vizsgálata során az Alkotmánybíróság attól is tartózkodik, hogy a bíróságok felülbírálati jogköréhez tartozó, szakjogi vagy kizárólag törvényértelmezési kérdésekben állást foglaljon {3028/2014. (II. 17.) AB végzés, Indokolás [12]}.

[29] 4. Az Alkotmánybíróság a következőket állapította meg ezzel kapcsolatban: az indítványozó alkotmányjogi panasa indokolásában lényegileg azokat az érveket ismétli meg, amelyeket a bírósági eljárás során kérelmeiben előadott, azaz e tekintetben egy újabb fórumot szeretne megnyitni annak érdekében, hogy sérelmei valamilyen módon orvoslást nyerjenek. Az Alkotmánybíróság ugyanakkor hangsúlyozza, hogy állandó gyakorlatának megfelelően nem rendelkezik hatáskörrel rendes bíróságok törvényességi vizsgálata körében értékelendő kérdések megválaszolására, így nem hivatott többek között annak vizsgálatára sem, hogy a vonatkozó jogszabályok értelmezése szerint a nevezett bizonyítékok bizonyító erejéről döntsön. Az említettek mind olyan szakjogi jellegű és gyakorlati kérdések, amelyeket az eljáró bíróságok hivatottak eldönteni. Az alkotmányjogi panaszban felvetett kérdésekre az eljáró bíróságok döntéseikben (több alkalommal is) részletesen választ adtak, erre tekintettel az előadottak a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést nem vetettek fel, így nem teljesítették a befogadhatóság és az érdemi elbírálás feltételét.

[30] 5. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz nem felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdése *b)* és *e)* pontjaiban továbbá az Abtv. 29. §-ában foglaltaknak, ezért nem fogadható be. Az Alkotmánybíróság erre tekintettel az alkotmányjogi panaszt, az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a)* és *h)* pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2024. február 6.

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
tanácsvezető, alkotmánybíró

Dr. Lomnici Zoltán s. k.,

Dr. Patyi András s. k.,

előadó alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró